

## **LUYỆN TỪ VÀ CÂU**

### **CÁCH ĐẶT CÂU KHIẾN**

#### **I – MỤC ĐÍCH, YÊU CẦU**

HS nắm được cách đặt câu khiến. Biết đặt câu khiến trong các tình huống khác nhau.

#### **II – ĐỒ DÙNG DẠY – HỌC**

– Bút màu đỏ, 3 băng giấy, mỗi băng đều viết câu văn (*Nhà vua hoàn gươm lại cho Long Vương*) bằng mực xanh đặt trong các khung khác nhau để 3 HS làm BT1 (phân Nhận xét) – chuyển câu kể thành câu khiến theo 3 cách khác nhau.

Cách 1 :

Nhà vua		hoàn gươm lại cho Long Vương.
---------	--	-------------------------------

Cách 2 :

Nhà vua hoàn gươm lại cho Long Vương	
--------------------------------------	--

Cách 3 :

	nhà vua hoàn gươm lại cho Long Vương.
--	---------------------------------------

- Bốn băng giấy – mỗi băng viết 1 câu văn ở BT1 (phần Luyện tập)
- Ba tờ giấy khổ rộng – mỗi tờ viết 1 tình huống (a, b hoặc c) của BT2 (phần Luyện tập) – 3 tờ tương tự để 3 HS làm BT3.

### III – CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

#### A – KIỂM TRA BÀI CŨ

GV kiểm tra :

- Một HS nói lại nội dung cần ghi nhớ trong tiết học trước (*Câu khiến*), đặt 1 câu khiến.
- Một HS đọc 3 câu khiến đã tìm được trong SGK Tiếng Việt hoặc Toán.

#### B – DẠY BÀI MỚI

**1. Giới thiệu bài.** Bài học trước đã giúp các em hiểu tác dụng của câu khiến. Bài học này giúp các em biết cách tạo ra câu khiến trong các tình huống khác nhau.

#### 2. Phần Nhận xét

- HS đọc yêu cầu của bài.
- GV hướng dẫn HS biết cách chuyển câu kể *Nhà vua hoàn gươm lại cho Long Vương* thành câu khiến theo 4 cách đã nêu trong SGK.
- HS làm bài.
- GV dán 3 băng giấy, phát bút màu mời 3 HS lên bảng chuyển câu kể thành câu khiến theo 3 cách khác nhau. Sau đó từng em đọc lại các câu khiến với giọng điệu phù hợp. Cả lớp và GV nhận xét.

Các bảng kết quả :

Cách 1 :

<i>Nhà vua</i>	<i><b>hãy (nên, phải, đừng, chớ)</b></i>	<i>hoàn gươm lại cho Long Vương !</i>
----------------	--	---------------------------------------

Cách 2 :

<i>Nhà vua hoàn gươm lại cho Long Vương</i>	<i><b>đi. / thôi. / nào.</b></i>
---	----------------------------------

Cách 3 :

<i><b>Xin / Mong</b></i>	<i>nhà vua hoàn gươm lại cho Long Vương.</i>
--------------------------	--

Cách 4 : GV mời 1 – 2 HS đọc lại nguyên văn câu kể *Nhà vua hoàn gươm lại cho Long Vương*, chuyển câu đó thành câu khiến chỉ nhờ giọng điệu phù hợp với câu khiến.

\* GV lưu ý HS :

+ Với những yêu cầu, đề nghị mạnh (có *hãy, đừng, chớ* ở đầu câu), cuối câu nên đặt dấu chấm than. Với những yêu cầu, đề nghị nhẹ nhàng, cuối câu nên đặt dấu chấm.

+ Có thể dùng phối hợp các cách mà SGK đã gợi ý. VD :

- ***Xin*** nhà vua ***hãy*** hoàn gươm lại cho Long Vương !
- Nhà vua ***hãy*** hoàn gươm lại cho Long Vương ***đi*** !
- ***Xin*** nhà vua ***hãy*** hoàn gươm lại cho Long Vương ***đi*** !

### 3. Phần Ghi nhớ

– HS căn cứ vào cách làm bài tập trong phần Nhận xét, tự nêu 4 cách đặt câu khiến.

– Hai, ba HS đọc nội dung cần ghi nhớ trong SGK.

### 4. Phần Luyện tập

*Bài tập 1*

– Một HS đọc nội dung BT1.

– GV : Các em cần viết nhiều câu khiến từ câu kể đã cho ; có thể dùng phối hợp các cách mà SGK đã gợi ý. HS làm bài cá nhân hoặc trao đổi cùng bạn. GV phát cho 4 HS – mỗi em 1 băng giấy viết 1 câu kể trong BT1.

– HS tiếp nối nhau đọc kết quả – chuyển các câu kể thành các câu khiến. Cả lớp và GV nhận xét. GV mời 4 HS làm bài trên băng giấy dán kết quả lên bảng

lớp, chốt lại lời giải đúng. Cả lớp và GV nhận xét, tính điểm cao cho bạn đặt được nhiều câu đúng :

<b>Câu kể</b>	<b>Câu khiến</b>
Nam đi học.	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Nam đi học đi !</li> <li>- Nam phải đi học !</li> <li>- Nam hãy đi học đi !</li> <li>- Nam chớ (đừng) đi học ! (nếu Nam bị sốt cao).</li> <li>- Nam đi học nào !</li> <li>- Đề nghị Nam đi học !</li> </ul>
Thanh đi lao động.	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Thanh nên đi lao động.</li> <li>- Thanh đi lao động thôi nào !</li> <li>- Đề nghị Thanh đi lao động !</li> </ul>
Ngân chăm chỉ.	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Ngân phải chăm chỉ lên !</li> <li>- Ngân hãy chăm chỉ nào !</li> <li>- Mong Ngân hãy chăm chỉ hơn.</li> </ul>
Giang phấn đấu học giỏi.	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Giang phải phấn đấu học giỏi !</li> <li>- Giang hãy phấn đấu học giỏi lên !</li> <li>- Mong Giang phấn đấu học giỏi.</li> </ul>

*Lưu ý* : Nếu câu khiến được nói với giọng nhẹ nhàng thì khi viết, cuối câu có thể đặt dấu chấm.

### *Bài tập 2*

Cách thực hiện tương tự BT1. GV nhắc HS đặt câu đúng với từng tình huống giao tiếp, đối tượng giao tiếp. GV phát riêng 3 tờ giấy khổ rộng – mỗi tờ viết 1 tình huống (a, b hoặc c) để 3 HS làm bài. GV khen ngợi những HS đặt câu đúng, nhiều câu, phù hợp với nghi thức xã giao. VD :

a) Với bạn	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Ngân cho tớ mượn bút của cậu với !</li> <li>- Ngân ơi, cho tớ mượn cái bút nào !</li> <li>- Tớ mượn cậu cái bút nhé !</li> <li>- Làm ơn cho mình mượn cái bút nhé !</li> </ul>
b) Với bố của bạn	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Thưa bác, bác cho cháu nói chuyện với bạn Giang ạ !</li> <li>- Xin phép bác cho cháu nói chuyện với bạn Giang ạ !</li> <li>- Bác làm ơn cho cháu nói chuyện với bạn Giang ạ.</li> <li>- Nhờ bác chuyển máy cho cháu nói chuyện với bạn Giang ạ.</li> </ul>

- c) Với một chú
- Nhờ chú chỉ giúp cháu nhà bạn Oanh ạ !
  - Xin chú chỉ giúp cháu nhà bạn Oanh ở đâu ạ !
  - Chú làm ơn chỉ giúp cháu nhà bạn Oanh ở đâu.

### Bài tập 3, 4

Cách thực hiện tương tự BT trên. VD về các câu khiến và tình huống sử dụng chúng :

Cách thêm	Câu khiến	Tình huống
<i>hãy</i> ở trước ĐT	<ul style="list-style-type: none"> <li>- <i>Hãy giúp</i> mình giải bài toán này với !</li> <li>- <i>Hãy chỉ</i> giúp mình cách giải bài toán này nhé !</li> <li>- <i>Hãy bảo</i> mình cách giải bài toán này đi.</li> </ul>	a) Em không giải được bài toán khó, nhờ bạn hướng dẫn cách giải.
<i>đi, nào</i> ở sau ĐT	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Chúng ta cùng <u>học</u> <i>nào</i> !</li> <li>- Chúng ta <u>về</u> <i>đi</i>.</li> <li>- Chủ nhật này chúng mình <u>đi</u> xem <i>đi</i>.</li> </ul>	b) Em rủ các bạn cùng làm một việc gì đó.
<i>xin, mong</i> đứng trước CN	<ul style="list-style-type: none"> <li>- <i>Xin mẹ</i> cho con đến nhà bạn Ngân !</li> <li>- <i>Xin thầy</i> cho em vào lớp ạ !</li> <li>- <i>Mong các em</i> học hành thật giỏi giang.</li> </ul>	c) Xin người lớn cho phép làm việc gì đó. Thể hiện mong muốn điều gì đó tốt đẹp.

### 5. Củng cố, dặn dò

- GV nhận xét tiết học. Yêu cầu HS về nhà viết vào vở 5 câu khiến.
- Nhắc HS mỗi em tìm một tin trên báo *Nhi đồng* hoặc *Thiếu niên Tiền phong*, mang đến lớp để tập tóm tắt tin trong tiết TLV sau.